

en onbegrijpelijke zorgeloosheid, waarmee sommige ouders hun kinderen naar Indië kunnen laten trekken. Men ziet er dan wel tegen op als een zoon of dochter naar Indië wil of moet; men is vol zorg omdat men nooit veel goeds van die landen hoorde, en wel meer nog omdat men zich van het leven daar geen rechte voorstelling kan maken en men zijn kinderen in den volsten zin aan een onbekende toekomst moet overgeven; en bij het vertrek geeft men hun dan tenslotte ook wel vele goede en ernstige woorden mee; maar... het zijn randgevingen, waarvan men zelf de zwakke zijde wel voelt, ze moesten algemeen blijven; ze konden maar zoo weinig concreet zijn; de kinderen zullen er misschien maar weinig aan hebben.

Maar o! waarom dan toch niet meer gedaan dan dit alleen? Waarom toch denken vele ouders er niet aan, hun kinderen een doopattest mee te geven, of hun Kerkeraad te vragen dat op te willen zenden naar Indië? Waarom schrijven ze niet naar den Kerkeraad of predikant van de plaats waar hun kinderen komen, om catechisatie voor hun kinderen te vragen; om een en ander mee te delen van hun kind en van hun gezin en gezinsleven? In den handel en bij de Marine en in de cultuurs heb ik telkens weer gereformeerde doopleden aangetroffen, van wien we nooit iets gehoord hadden; die dikwijls geen attestatie bij zich hadden; en die soms zelfs van de Kerk in Indië nog nooit te voren iets vernomen hadden.

En ook de Kerken in Holland hadden hen blijkbaar niet ingelicht, of soms loutere voorlichting gegeven. Jaren aanen is er van de Indische Kerken op allerlei wijze een sterke roep uitgegaan tot de Kerken in Holland, om toch van ieder die naar Indië vertrekt kennis te geven aan den betrokken Kerkeraad in Indië, of aan den Kerkeraad in Batavia, als de vertrekkende nog niet weet waar hij in Indië zal terecht komen. Vergis ik mij niet, zoo is dit punt ook op de Synode zelfs eens ter sprake geweest. De laatste jaren werd een advertentie vanwege de Classis-Batavia in het Jaarboek onzer Kerken geplaatst met hetzelfde verzoek. Pas geleden nog zond de Kerk van Medan opnieuw een noodkreet over deze materie naar de Hollandsche bladen. En toch... nog altijd wordt nog slechts door enkele weinige Kerken voldaan aan het verzoek der Indische Kerken, om steeds van iedere vertrekkende afzonderlijk kennis te geven aan de Kerken in Indië; zoo mogelijk met datum en boot van vertrek, opdat de Kerken in de gelegenheid zijn de nieuw-uitkomenden aanspreek te begroeten en in te leiden in den kerkelijken kring; met raad en daad bij te staan in het vreemde land; en bovenal op te wekken tot ernstig kerkelijk meeleven en te waarschuwen voor de specifiek Indische gevaren.

Men onderschat blijkbaar de betekenis hiervan. In een vorig artikel heb ik er reeds op gewezen, dat meerderen (en onder hen zijn er, van wien men het in Holland niet zou verwachten hebben) al ontzettend in Indië aankomen, maar toch nog zeer gevoelig om, eenmaal van boord, het roer weer om te gooien. In het begin van hun verblijf in Indië zijn dezen dikwijls nog het meest toegankelijk voor de hemocienissen en zorgen der Kerk. Ze hebben iets van het groote wereldleven meegemaakt, maar zijn er meestal nog niet geheel door gevangen; de invloeden van thuis verken nog te sterk na. Ze staan voor het eerst alleen in een nieuw en vreemd land, want de bootkennissen zijn uit elkaar geslagen; ieder gaat direct zijn eigen weg. Ze hebben behoefte aan steun, aan hulp, aan vriendelijkheid, aan eenige liefde; juist gedurende die eerste dagen van hun verblijf in Indië.

Bedissend voor vele volgende jaren zijn dikwijls de eerste maanden van het verblijf in Indië. Is men dan geheel aan zichzelf overgelaten of uitsluitend aangewezen op nieuwe kennissen: de collega's van zijn kantoor of fabriek, dan is het schier regel, dat men als vanzelf terecht komt in kringen waarin men als Christen niet thuis hoort; in een sfeer, die het stempel van het ongelooft draagt; en men staat van meet af alleen in een brand van strijd en verzoeking; men voelt zich eenzaam en verlaten dan ooit te voren; men voelt het genot van ouders, vrienden en oude kennissen, van de Kerk en de gansche dragende gemeenschap.

Laat toch de Kerken in Holland bericht geven van alle Gereformeerden, die naar Indië vertrekken, opdat de Kerken in Indië in staat zijn haar roeping te vervullen jegens velen, die het juist in het begin zoo moeilijk hebben. Later... is het dikwijls te laat; en onherstelbare schade is dan menigmaal reeds toegebracht aan lichaam en geest.

A. R.

PERSSCHOUW.

De vlucht uit het concrete.

In de „Nieuwe Rotd. Ct.” wordt geschreven over het reorganisatie-rapport, dat in de Herv. Kerk op behandeling wacht. Gehandeld wordt daarbij ook over de positie der orthodoxie in de Herv. Kerk. O.m. lezen we dit:

Indertijd blijft het raadselachtig, hoe bescheiden en scherpzinnige mannen als de leiders van de orthodoxie toch zijn, zoo koppig kunnen vasthouden aan een illusie. De georganiseerde kerk kan slechts als lucht-kasteel dienst doen; zoodra men haar handtastelijk aanvat, vervliegt zij in nevelen. Tegen concrete voorbeelden is deze lichte burch van gedachten niet bestand.

Hoe moeten die „kerkelijke vergaderingen” naar „kerkelijk oordeel” uitspreken? vraagt de Van Wijhe. Betoekent dit, dat in de classis Amsterdam de vrijzinnige ds Dorgelo uit Noorden veroordeeld moet worden door Amsterdamsche oordelingen? En wanneer ds Dor-

gelo in hooger beroep gaat bij de Provinciale Synode van Noord-Holland, en deze stelt ds Dorgelo in 't gelijk en handhaaft hem, heeft dan „de Kerk gesproken”? Moeten de confessionele predikanten in de classis Leiden hun vrijzinnige collega's beschuldigen en moeten dezen, zich wendende tot het Prov. Kerkbestuur van Zuid-Holland, door de Gravemeyer's en Van Grieken's „met teksten en met lichte drak van stem worden weggeblazen”? En als ze zich dan beroepen op de synode, die hen met 10 tegen 9 stemmen handhaaft, heeft dan „de Kerk gesproken”?

Het is jammer, dat dr Kromsigt in zijn repliek op ds Van Wijhe dergelijke praktische vragen onbeantwoord laat. Want ten slotte moet men toch weten, hoe een nieuw instrument zal werken. Het kan theoretisch nog zoo vernuftig bedacht zijn en op nog zulke principiële grondslagen rusten, wanneer het praktisch onbruikbaar is, heeft men al zijn moeite en tijd vruchteloos besteed.

En niet louter de vrijzinnigheid, maar ook de orthodoxie in haar verschillende schakeeringen heeft recht, vooruit te weten, hoe men de kostbare en zwaar te hantieren machinerie der „schriftuurlijk” „herstelde” kerk zal gebruiken. Het is te hopen, dat bij de behandeling van het reorganisatie-rapport de voorstanders zich nu eens niet zullen onttrekken aan een mannelijke confrontatie met de nuchtere werkelijkheid. Door kinderlijke illusie wordt de kerk niet gered.

De beide laatste zinnen zijn mij, al staam ze in de „N. R. Ct.”, uit het hart gegrepen. Zij mogen in de ziel gaan branden van heel de orthodoxie. Niet, dat het vrijzinnige leven aan de confrontatie met de werkelijkheid geen behoefte heeft. O neen, daar is het ook niet beter. Maar de orthodoxie heeft altijd zoo zwart woorden gesproken; haar woord verplicht en verbindt daarom te meer.

Aan alle politici, Kamer-leden, polemisten zij de vraag voorgelegd: wat ze te zeggen hebben en te doen in de werkelijkheid. Ze hebben hun leus. Zeg hun: goed! En dan? En dan? En dan?

Dat moet men toch kunnen verdragen?

Sierleven, sabbathleven, werklevens.

De D. Hogenbirk schrijft in „Charloishe K.b.”:

In een van zijn leuke boekjes vol levenswijsheid vertelt „Batavus” van zekeren Goos-néf, die placht te zeggen: „Zingen mag ik erg gern heuren, als 't stichtelijk giet”. Maar de man hield er een naar begrip van „stichtelijk zingen” op na; hij zong altijd „op de noten”. Wanneer een ander zijn hart eens mocht ophalen aan het „Gedloofd zij God met diepst ontzag”, dan zong Goos-néf: „at, ut, re, mi, ut, mi, fa, sol”. Zoo had hij het van jongst geleerd, zei-die, toen ze de psalmen op „stemmen” zongen.

Deze vreemde schutter heeft ook te Horstweg familie, wel geen volle broers, maar neven en achterneven. Vooral de leden van „de wandelstokkenclub” behoeven er toe. Ze zingen wel de woorden, maar meestal „op stemmen”, omdat ze die oude wijzen zoo afgezaagd vinden. Menschen, menschen, wat zijn die lui akelig critiseerderig. Hun stichting hangt aan een zijden draadje. Als de orgel en misgroep op het klavier doet of de gemeente wat valsch zingt, wordt dat draadje doorgesnipt. Dan komt er groote stilte in hun mond ten tijde des gezangs, maar in hun hart begint het te stormen. De meester, die hun overste is, heeft dikwijls geen zier aan de proef, omdat uit den schat zijner volgeschreven cahiers telkens Huyzen's uitspraak den tekst opzij schuift: „De toonen luyden dwars dooreen als gevogelte van verscheidens becken”. En onvermoed ondersijst hij de jeugd aangaande het onderscheid tusschen „sierleven” en „werklevens”, bewerende, dat het zingen tot het „sierleven” behoort.

Maar Teun maakt een andere onderscheiding: werklevens en Sabbathleven.

Zijn zingen is Sabbathwerk. Als hij zingt moet zijn hart naar boven, en hoe hij daar komt, deert hem niet. De wonderlijkste sprongen op de notenbalk dienen hem. Hij is nog verder gevorderd dan „de zoe godzalige landman”, van wien Vader Brakel op deftige wijze verhaalt, dat hij placht te zeggen: „Als ik eenzaam op mijn land ben, dan kan ik alle psalmen zingen, van welke ik de wijzen toch niet ken”. Teun kan alle psalmen in de kerk zingen zonder één noot te kennen. Hij zingt, als 't moet, zijn eigen wps. Hij weet nu eenmaal niet beter, of het behoort bij zijn Sabbathleven, dat zijn hart en zijn vleesch uitroepen tot den levenden God. En dan zingt alles aan hem, dan wordt hij gezongen.

„Ik zing er den duivel uit, meester.”

„Ja, Teun, dat kan wel, maar je zingt hem er bij een ander in, dat is niet christelijk.”

De dominee wist wel, wat hij van deze dingen denken moest. Zijn indruk was, dat de leden van „de wandelstokkenclub” meer zweren bij den tempel dan bij Hem, die daarin woont. Hierbij bracht hij allerlei beschouwingen over het verband en het verschil tusschen religie en kunst te pas, prachtbeschouwingen, waarin ook voorkwam, dat de schoonste der menschenkinderen in een stal gekoren en aan een kruis gestorven is. Maar veel daarover sprekende deed hij niet, omdat naar zijn overtuiging de lieden, die „op stemmen” zongen, er al meer van meenden te weten, dan tot bevordering van den welstand hunner zielen noodig was. En Teun — oeh, wat zou een arme, vrome oppermat met zulke beschouwingen doen.

Het is een voorrecht, meester, als een mensch op leeftijd komt, en nog goede longen hebben mag”. Als de meester Teun dat hoorde zeggen, moest hij evenljes lachen.

„Voor Zijn troon en hier beneden”, zei de psalmist, „nou je kan d'r op rekenen, meester, dat de engelen ook niet zoo'n beetje uithalen; het zal in den hemel iederen dag, werkdag en Zondag zijn gelijk, en we zullen d'r niet moet van worden, ik denk wel eens, dat ik boven alle verlossen

uitzingen zal, en voor de engelen ga ik vast niet op zij.”

Het gebeurde soms, dat de meester Teun be-schijde, denkende: „Zijn zingen gaat hooger dan het mijne”.

Niet alleen om „Uw huis”, maar ook om „Uw tempelzangen” was de arme oppermat altijd weer blij, dat het Zondag was. Ze waren voor hem „lied-lijk en vol heilgenot”. En dit is meer, nadat zijn vrouw thuis dat gebied verboden had.

Teun was alleen maar wat critiseerderig, als zijn hart niet kon „uitroepen”.

Een vreesselijk ding, als de wandelstokkenclub Teun niet meer begrepen kan. Een Teun van de KERK is tenslotte meer dan tien dandy's van een CLUB.

De minste in de kerk is meer dan de meeste in de club.

En het is toch zoo jammer van de club, want ze hebben daar toch in veel opzichten gelijk.

Alles; maar; in het gróóte ongelijk: ze doorzien Teun niet, al pretendeeren ze het wel. Ze spelen vaak Davids luit in Michals hand; maar ze hoort daar niet, zoolang Michal niet bekeerd is tot Davids hart en tot het gemeene volksken, waar de stroom der genade doorheen gaat.

De akker is de wereld, niet de kerk.

Dr K. Dijk plantst in „Haagsche Geref. Kb.” een ingezonden stuk van een Ned. Hervormden schrijver, die zich aldus had uitgelaten:

„Ethisch” schijnt in Uw oog wel iets verschrikkelijks, wat wel verwonderen moet, waar niemand minder dan één der uwen, en waarlijk niet de eerste de beste, n.l. Prof. Ravinck, het epitheton „ethisch” een eere-titel vond en dan ook van ethische gereformeerde of gereformeerde ethisch sprak, om van Prof. Gunning maar te zwijgen.

Beluisteren we de ethiek ook niet in het O. T., b.v.: „Wees heilig, want ik ben heilig”? of in het N. T.: „Wees dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de Hemelen volmaakt is”?

Uw boven aangehaalde woorden lezende, kwam me Aase, Brands moeder (Ihsen) voor den geest, waar ze zegt: „God is zoo hard niet als mijn zoon!”

Als U in de Herv. Kerk een bedissende stem had, zou U die ethischen zeker tot heengaan dwingen, meenend, dat U de waarheid bezat, maar Hij, die zeggen kon, dat Hij de Waarheid was, liet in Zijn gelijkenis het onkruid zelfs met de tarwe opgroeien.

Dat is toch wel heel leuk: die sprong van „ethisch” op „ethiek”....

Dr K. Dijk antwoordt o.m. dit:

Wanneer iemand de Kerk en de wereld zonder meer met elkaar vereenzelvigd, gelijk de heer K. doet, die de woorden uit Mattheus 13:38: en de akker (waarop tarwe en onkruid is gezaaid) is de wereld, aldus leest: en de akker is de kerk, is elk verder spreken te voren onvruchtbaar.

Wel wil ik hem zeggen, dat in onze kerken voor de ethischen geen plaats zou zijn, en zij zich in onze Belydeniskerk ook niet zouden thuis gevoelen; daarvoor wijken zij te ver van de gereformeerde Confessie af en daarvoor is hun opvatting te zeer anti-gereformeerd. Dit heeft niets te maken met de waarde van de ethiek, want die wordt door de gereformeerden evenzeer erkend als door de ethischen. En wat de opmerking over Prof. Ravinck betreft, de opponent heeft zeker niet gelezen het geschrift van dezen eminenten verdediger der Gereformeerde waarheid over De theologie van D. Chantepie de la Saussaye, en de critiek, die deze in zijn Gereformeerde Dogmatiek op de ethische richting oefent; anders zou hij zich aan zulk een oordeel niet wagen. Maar ik tenslotte den heer K. aanraden eens te lezen de beide brochures van Ds v. d. Brink, De ethischen en de Heilige Schrift, en De ethischen en de Christus, en het referaat van Ds v. d. Sluis: Onze positie tegenover de Ethische Vereniging. Deze auteur eindigt aldus:

Ten slotte nog de vraag: Wat mag er voor de Herv. Kerk van de ethische vereniging verwacht worden? De ethische vereniging heeft immers ten doel de versterking van den invloed van het ethisch beginsel. Maar de ethischen hebben op kerkelijk gebied geen programma. Het zou moeite kosten, zelfs onder de meest op den voorgrond tredende aanhangers van het ethisch beginsel in dezen tot eenheid te komen. Maar toch onderscheiden zich de ethischen ook wat hunne kerkelijke idealen betreft, van de confessionelen. Men heeft dit verschil dikwijls signaleerd met de woorden: medisch of juridisch. Wie confessioneel is, zoekt kerkherstel langs juridischen, wie ethisch is langs medischen weg. Maar het is misschien beter te zeggen, dat op ethisch standpunt geen kerkherstel gezocht wordt. Waar het op ethisch standpunt op aankomt, is dat het leven Gods, dat in de gemeente is, altoos meer openbaar worde, en dat dit geschiede, hoe dan ook; kerkherstel volgt dan van zelf, maar dan van binnen uit, niet van buiten af. Voor de handhaving der belijdenis is noodig het geestelijk leven der gemeente, waardoor de „leer” tot „leven” wordt en vanzelf de afwijkingen worden uitgedreven. Daartoe moet in de Herv. Kerk het Evangelie op allerlei wijzen tot allen gebracht worden.

Zal het langs dezen ethischen weg ooit tot herstel van de Herv. Kerk komen? Wij gelooven het niet. Het bederft in de Herv. Kerk is daartoe te groot. Een rijk, dat tegen zich zelf verdeeld is, kan niet bestaan, heeft de Heer Jezus gezegd. Herstel is alleen te verwachten als de Herv. Kerk terugkeert in theorie en praktijk naar de belijdenis van den Christus der Schriften, die belijdenis van alle hare ambtsdragers en lidmaten eischt, en met allen breekt, die in leven of leer met die belijdenis in strijd zijn. Als het daartoe komt, zullen wij, gereformeerden, ons van harte verenigen.

Wij, gereformeerden, verwachten van de ethische

vereniging
dachten van
Prof. Obbink
dat ethisch
zijn, door
grens tusschen
delijk, maar
niet. Als w
eens moer
wat is de
rechts-mo
helder. En
eeniging h
ethisch be
dit voor v
nigheid”.

Precies h
Gonkerken

De Dees he
des H. Gees
verhand met
Ged. Word
wanter Kb.”
dr v. Es w
zonden van
plaats gaf it

Is het 3
bewijs? Di
ding is U
zoo bestid
woorden.

On niet
wij voor i
wps is. En
eens zgn.
waarmee
geval voor
ervaring i
af de Sch
raadpleeg
bewijstijn
ontdekken
king, die
cluideer ik
van een v
Woord van
Heb ik
te denken.

Neen, z
kering do
breedvoer
bewijsvoe
neering”.
dat de S
geen bev
worpen w
onmiddell
tredende:
direct de
Het is di
waardoor
haven, m
in de Sel
tuurlijk is
de uitsp
ervaring
En boven
T. S. S.
gehoof. H
waarnem
geloofers
boorte, d
speelt. Z
ring verh
Is dit e
mee goet
als ik in
liniers:
Te. bli
zekerheid
punt van
wordt, de
feitelijk o
2e. kon
Geest, de
punt van
zýlig na
ject. De i
middellijk
(en dan
ervaring
waardig,
goc (Jea
Schrift b
ringsbewi
3e. bli
leven gel
op het i
wissele
um van
Nu zu
tegen Ar
Dit n.l.
„omdat”
loofgroe
vervullin
subjectief
danig, ee
hankelijk
wijzen i
worden i
Woord
Gemst die
Ik zou
helling
brengen,
hebt.